

עלון תורני הרבני תורה

יו"ל ע"י ביהמ"ד וכולל אברכים דרכי תורה -רחובות

הג השבועות
גליון יא'
התש"ע

דבר המערכת

על אלה גאווה!

בימים אלו נושבות רוחות עזות המבקשות לקעקע את יסוד היסודות שעליו נשען עם ישראל מדורי דורות, הלא היא תורת בני הישיבות ואברכי הכוללים, המוסרים נפשם על עמל התורה מתוך דוחק הפרנסה.

מילים וסיסמאות נשמעות שוב ושוב ע"י "מנהיגים" [שב]ל כוונתם להתקדם במעלות השררה... המסיתים את כלל הציבור, נגד עמלי התורה, ומציגים אותם במצג שווא של בטלנות. ולעומתם ממחרים מסבירנים ודוברים למיניהם, להראות ולהוכיח ע"פ "נתונים" ו"טבלאות" עד כמה הקהל החרדי יצרן ותורם רבות לחברה.

ברם, דוקא כעת בעת עמדנו ניצבים למרגלות "הר סיני" ומתכוננים ברטט לקבלת התורה. עלינו לעמוד בגאון, ולשגן לעצמנו את הידיעה הפשוטה, הבהירה, והברורה כל כך, שאחינו התועים לא זכו עדיין להפנימה, והיא - שעולם התורה הוא הלב הפועם והנשמה המהדהדת בקרב אומתנו מימות עולם. וכל קיום העולמות כולם תלוי ועומד באותו דף גמרא שעליו עמל אברך הכולל ובחור הישיבה.

לא, אין אנו חשים בבושה או אי נעימות מחמת שאיננו עוסקים במלאכה, אדרבה, הדייף הוא הנכון, גאים אנו בהיותנו ממשיכי דרכו של שבט לוי מניפי דגל התורה, שהיו פורשים מעסקי העוה"ז ועסוקים אך ורק בתורה הקד. גאים אנו באברכי הכוללים הספונים בבתי המדרש, וממירים את השפע והמותרות שמציע העולם הזה למי שהפרוטה מצויה בידו, ב"תענוגים" מסוג אחר, רוחניים ומקודשים, כמו פשט בתוספות, או הבנת רשב"א לעומקו.

הדבר נכון, שבתורה מוצא כל אחד את מקומו, ואף בעל בית העוסק במלאכה וקובע עתים לתורה יזכה לשכר רב על כך, ובפרט אם יפריש מכספו להחזקת התורה. אך זאת צריך לדעת כל מי שהתורה יקרה לו, שקיום כלל ישראל כביבשה בין שבעים זאבים, בהנהגה ניסית בכל רגע ורגע, אינו תלוי לא בכלכלה וממון ולא בכח וגבורה, כי "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות", ורוח ה' שורה ומגינה על עמו אך ורק בזכות התורה ועמליה.

הג שמחה !

פניני המועד

המפתח לקבלת התורה

הרב רונן גולן שליט"א
ראש כולל "שערים המצויינים"

בפתיחה למדרש איכה רבתי דרשו חז"ל, "ביקש הקב"ה ליתן את התורה לישראל בשעה שיצאו ממצרים והיו חלוקין אלו על אלו. וכשבאו לסיני השוו כולם אגודה אחת, אמר הקב"ה הרי השעה שאתן תורה לבני". וכן פירש רש"י (שמות יט, ב) על הפסוק "ויחן שם ישראל נגד ההר- כאיש אחד בלב אחד". ונתבאר בזה שקבלת התורה נתאפשרה רק לאחר שישראל התאחדו באהבה זה לזה. ולכן הקדים הכתוב בתחילת פרשת מתן תורה, את עובדת חנייתן כאיש אחד בלב אחד.

[והיחיד"א בספר "לב דוד" כתב, שהימים שמר"ח סיון עד לשבועות מסוגלים ביותר לפיוס ושלוש בין אנשים המסוכסכים זה עם זה, היות ובימים אלו התאחדו אבותינו לפני מתן תורה, ועל ידי זה חקקו את סגולת האחדות בימים אלו לדורות].

ולכאורה קשה שהרי שנינו בפרקי אבות (ו, א) שהתורה נקנית במ"ח קנינים, שאחד מהם הוא קנין אהבת הבריות. והנה, כיון שזכו אבותינו לקבל את התורה הקד, הדבר מעיד שהיו בהם את כל מ"ח הקנינים, שאם לא כן לא היו יכולים לקנותה, וכמו שאי אפשר לקנות חפץ א"כ יש בידי האדם את כל הכסף הנצרך לכך. וא"כ מדוע הדגישה התורה דוקא את קנין האהבה והאחדות שהיה באבותינו לפני מתן תורה, בשעה שהיו בידם את כל מ"ח הקנינים.

ונראה בביאור הענין על פי דברי הגר"א (משלי לא, כט), שכשזוכה האדם למ"ח קניני התורה, נקרא הוא בתואר "אשת חיל", כי "חיל" בגימטריא מ"ח. אך לא כל אדם זוכה לכלל הקנינים, ויש מי שזכה לקניני תורה רבים יותר מחבירו, וכפי רוב קניני האדם בתורה, כך תגדל מעלתו בתורה.

אמנם א"כ כיצד יזכה האדם לתורה אם עדיין לא זכה לכלל מ"ח הקנינים? ופתרון הדבר הוא, שעל ידי אחדותם של עמלי התורה, זוכים המה לקנותה יחדיו. שהרי לכל אחד יש מעלה וקנין אחר בתורה, ועל ידי שעושים כולן אגודה אחת, נחשבים לכל אחד ואחד כלל הקנינים שיש לחביריו. והוה שאמר הכתוב, "רבות בנות", דהיינו התלמידי חכמים, "עשו חיל", שעל ידי ריבוי המעלות והקנינים שזקפים לכל אחד מהם בזכות אחדותם, זוכים ל"חיל" [מ"ח] קנינים בתורה. וממילא - ואת עלית על כלנה, דהיינו התורה שאותיותיה מ-א ועד ת', עולה ונקנית ע"י קיבוץ כולם יחד.

וזהו כוונת המדרש הנ"ל, שכשיצאו ממצרים ונחלקו זה על זה, לא היו ראויים לקבל את התורה, כיון שפירוד ומחלוקת אינם חסרון בקנין של אהבת הבריות בלבד, אלא פגם ושליה בכלל הקנינים, ע"י ביטול האחדות ופירוד החבילה של מ"ח קניני התורה. אך בשעה שבאו לסיני, ונעשו אגודה אחת, כאיש אחד בלב אחד, אמר הקב"ה הרי השעה שאתן תורה לבני. כיון שנתנת התורה תלויה בקניניה, וכיון שנתאחדו ישראל, הרי יש לכולם מ"ח קנינים, וראויין הן וראויה השעה ליתן להם את התורה.

ובזהו"ק (פר' נשא) מצינו, "כל החברים בימיו של רשב"י, אהבת נפש ורוח היתה ביניהם, ומשום כך בדורו של רשב"י היו סתרי תורה בגלוי. שהיה ר' שמעון אומר, כל החברים שאינם אוהבים זה את זה עושים פגם בתורה". ולכאורה, הרי כל קנין מקניני התורה, גורם לפגם בתורה בחסרונו, ומדוע נקטו דוקא לקנין אהבת החברים. אמנם לאור דברי הגר"א יש לומר, שגם אם נחסר אחד מ"ח הקנינים, מכל מקום האהבה והאחדות שבין בני החבורה, משלימים את כלל הקנינים, אמנם אם נשללה האחדות, שוב לא יתכנו שיהיו לכולם מ"ח קנינים, וממילא נוצר פגם בתורתם.

ולפי זה מיושבת הקושיא שבפתח דברינו כמין חומר, שבדוקא הזכיר הכתוב בתחילת פרשת מתן תורה, את דבר אחדותם של אבותינו, כיון שמכוחה נזקפו לכל אחד ואחד מהם כלל מ"ח הקנינים, ודוקא בגלל אחדות זו זכו לקבל את התורה. ונמצא שבחינת "כאיש אחד בלב אחד" היא המפתח לקבלת התורה.

העלון מוקדש לע"נ: המנוח דוד בן אהרון ז"ל * המנוח אברהם בן רחמה ז"ל * המנוח שלום בן שמחה ז"ל * המנוח ר' יוסף פלם בן שודיא ז"ל * המנוח שמואל חי חיים בן הנה ז"ל * מרת חיה אסתר בת אברהם יצחק ע"ה * המנוח גדעון בן שושנה ז"ל * המנוח ר' יששכר בן נתן ז"ל * מרת שמחה בת הנה ע"ה * המנוח אברהם בן שמחה ז"ל * המנוח עזיז בן ג'נט ז"ל * המנוח עובדיה בן דוד ז"ל * מרת לאה בת רבקה ע"ה * ת.נ.צ.ב.ה.

הדלקת נרות ותפילת ערבית וקידוש מבעוד יום בערב שבועות שא"ה: נשים הנוהגות להדליק נרות יו"ט מבעוד יום, האם מותרות לעשות כן אף בערב שבועות, והאם אפשר להתפלל ולקדש על הכוס מבעוד יום?

תשובה: ראוי ונכון לחוש במקומותינו שהשקיעה מוקדמת להמתין מלקדש ולסעוד סעודת החג עד אחר צאת הכוכבים. אך בתפילה אין צורך לחוש כלל. ובמקומות באירופה שהשקיעה מאוחרת אם אפשר לקדש בשקיעה, טוב לעשות כן, ויאכלו כזית אחר צאת הכוכבים, ואם לאו, יקדשו מבעוד יום. ובהלקת נרות יש מהדרים להדליק מבעוד יום, ובחזון עובדיה כתב, דלא נהגו להקפיד בזה, והמנהג ההדליק נרות יו"ט אחר שתחשך, קודם הקידוש. ויש להעיר מכאן לנשים הנוהגות לברך על הדלקת נרות בערש"ק רק לאחר ההדלקה, שמרן הראש"צ תמיד מזהיר בזה לנשים ויצאי ספרד, שזו ברכה לבטלה, מאחר שבכל הברכות צריך שיהא עובר לעשותן, ולכך לפני שמדליקות צריכות לברך ורק אח"כ מדליקות, וקו"ל שע"י הברכה אינם מקבלות שבת. ועל צד הטוב תתנה פעם בשנה שלא מקבלת שבת בהדלקה ואז גם יכולה לכבות הגפרור אחר ההדלקה.

(ב) אף לנוהגות כדעת הבן איש חי שמדליקות ורק אח"כ מברכות [כיוצאי אשכנז], הנה ביו"ט אף הנשים האשכנזיות מברכות ואח"כ מדליקות, כי אין איסור בהדלקה, כמובא באור לציון ח"ב. ובפרט כפי המנהג הנשים המברכות ביו"ט קודם ההדלקה כפי שנהגה אשת הפרשה.

ביאורים ונימוקים

כתב המג"א (סי' תצד' סק"א), בליל שבועות אין מקדשין על הכוס עד צאת הכוכבים, דכתיב "שבע שבתות תמימות תהינה" [ומקורו מהמשאת בנימין]. ופשטות לשונו משמע, דערבית רשאי להתפלל מבעוד יום, וכך דייק במחציה"ש, והוכיח מלשון המג"א בהמשך שכתב דצריך להיות קריאת שמע אחר צאת הכוכבים, כיון שאינו קורא על המיטה. נמצא דאין קשר בין תפילה לקידוש היום, תפילה אפשר מבעוד יום דאין בה דין תמימות, משא"כ קידוש שמקדש את יום החמישים צריך שיהיה בזמנו.

ובאמת הט"ז כתב, שמאחרים להתחיל ערבית בכניסת שבועות כדי שיהיו ימי הספירה תמימות. ונראה דפליגי אמג"א שצ"ח למשא"ב. אך הפרמ"ג במש"ז סק"א כתב על דברי המ"ב שצריך להמתין עד צאת הכוכבים רק בקידוש היום, ומכל מקום יראה דגם בערבית ממתין כמ"ש הט"ז, וראיתו מנידה ואבלות ד"ה שאם יתפללו ערבית נחשב בלילה. וכ"פ הבא"ח לגבי חנוכה ושאר דברים, ואף כאן אם יתפללו ערבית מבעוד יום נמצא שעשה את יום ה-50 מוקדם, ומחסר ממ"ט יום של העומר.

והנה הרמ"א בס"י תרלט' סי"ג כתב, לא יאכל לילה ראשונה של סוכות עד שיהא לילה ורדאי (מהב"י בשם אור"ח). והוא נלמד בגו"ש טו' טו' מניסן שבלי"א א' של פסח כתוב "בערב ויאכלו מצות". והמג"א כתב דגם הקידוש בליל א' דפסח וסוכות צריך להיות בלילה, והטעם כמ"ש הפרמ"ג דאין קידוש אלא במקום סעודה.

נמצינו למדים דבלי"א א' דפסח שבועות וסוכות בקידוש ממתין עד הלילה [וכמובן למקפידים כר"ת בכל דבר, צריכים לקדש כשמגיע זמן רבינו תם]. אך בתפילת ערבית דליל פסח וסוכות יכול להתפלל מבעוד יום ולאחר ה"ה לשבועות, אלא שלט"ז בליל שבועות נחשב ערבית עד הלילה כדי שיהיו מט' תמימות. ובשלה"ה הקדוש (ריש מט' שבועות), כתב דעיקר הקפידה רק שלא לקדש ולאכול עד צאת הכוכבים, אבל תפילת ערבית מבעוד יום אין בכך כלום. ובפסקי תשובות בהערות צ"ח לסיודור יעבץ ועוד, דיך להקדים ערבית כדי להוסיף מחול על הקודש, ועיקר הקפידה רק שלא לקדש ולאכול מבעוד יום. וצ"ע במא"י פליגי הט"ז והמג"א בזה. אמנם השלי"ה הקד' שצ"ח למשאת בנימין שהיה רבו, כתב דהטעם שלא לקדש מבעוד יום משום דכתיב תמימות על מ"ט יום ואין לחסר את מקצת ימי ספירת מט' וכתב "ואל תשיבני ממה שמתפללין אז תפילה, דהא רבי יאשיה היה מתפלל של מוצאי שבת בשבת ועדין יום שבת גמור הוא" עכ"ל. ומבואר דיך לחלק דע"י קידוש מקבל עצמותו של יום ולכן אסור קודם כניסת החג. משא"כ בתפילה דשרי אף קודם הגעת הזמן כיון דאין לו דין כיום שבועות עצמו.

אך ראיתו הערה בספר ברכת כהן מהגמרא בברכות (כו): "אמר רבי אבא, רב צלי של שבת בערב שבת" ושם בגמ' מביעניא להו האם באופן זה אומר קדושה על הכוס. ואינא התם "ת"ש אמר רב נחמן בר שמואל מתפלל אדם של שבת בערב שבת ואומר קדושה על הכוס". ומבואר דאין חילוק בין תפילה לקידוש, דשניהם אפשר לעשות לפני הגעת הזמן. ואולי יפרשו שיש חילוק דבקידוש שבת אפשר לקדש מבעוד יום מדין תוספת שבת שיכול לקבל על עצמו ע"י קידוש ותפילה. ועיין בשו"ע הגר"ז (קונטרס אחרון סי' רסא) וכתב דיך חילוק בין תוספת שבת בעלמא שהוא רק תוספת ומותר בשבת דרבנן, לדין תוספת ע"י תפילה וקידוש שזוהי קבלת עיצומו של יום ונאסר בכל השבותים בשבת עצמה. וצ"ח סמך לזה מהרוקח בהלכות פסח (אות רצד) בביאור הפסוק (וספרתם לכם מיום הביאתכם וגו', חמישים יום, ושם כתב צריך לספור רק מט' יום וכתוב חמישים יום, דביום חמישים אינו צריך לספור שהרי נזכר בתפילה וברכות, ומבואר דיום שבועות עצמה היא ספירת יום חמישים ולכן יש קפידה ביום עצמו.

ולבאורא צ"ע טובא בדברי המג"א והט"ז שהקפידו על קידוש שיהא בלילה, האם צריך להדליק נרות בלילה דווקא, כי גם ע"י ההדלקה מקבלת עליה יו"ט. והפוסקים לא הזהירו מזה כלל. ויש לדייק מלשון שו"ע הגר"ז סי' תצד' (ב) "ונ"ל אף שבכל ערבי יו"ט מתפללין ערבית מבעוד יום כמבואר סי' רסז, בליל שבועות מאחרין להחלל לאחר צאת הכוכבים שאם יקדימו ויקבלו קדושת יו"ט בתפילה מבעוד יום הרי כיום שחסרו מעט ממ"ט ימי הספירה שלפני חג הזה והתורה אמרה תמימות תהינה" ולא הזכיר הדלקת נרות. ואולי כי כל זה אינו אלא זהירות בעלמא ולא מדינא.

שו"ר לראש"צ הגר"ע ביחוד"ד (ח"ו סי' ל), שאף שנטה להקל לקדש מבעוד יום, ובפרט למש"כ ביחוד"ד ח"א כ"ג שמכיון שקי"ל סספ"ה בזה"ז דרבנן ודלא כהרמב"ם, לכך אף לענין תמימות אין להקפיד, מ"מ בסיכום ההלכה כתב שבמקומות אלו שאפשר לחוש למג"א וט"ז ולהמתין לקדש עד אחר צאה"כ נכון לעשות כן, ורק באירופה שהשקיעה מאוחרת אין להקפיד, ועכ"פ כדאי שימתינו עד תחילת השקיעה לקידוש וסעודה ויקפידו לאכול כזית אחר צאה"כ. ולא החמיר בהט"ז לתפילה ולהדלקת הנרות.

בדין פת הנילושה בחלב

שא"ה: האם מותר ללוש בצק עם חלב ולעשות ממנו חלות וכדו'?

תשובה: אסור ללוש בצק עם חלב או עם חתיכות בשר או שומן לעשות ממנו חלות, ואם עשה כן, אסור לאוכלה אפילו לבדה. ואם עשה כמות מועטת או ששינה צורתה מותר. ובדין כמות מועטת נחלקו הפוסקים, לספרדים הנוהגים כהשו"ע מותר דוקא בכמות לסעודה אחת בלבד לפי מנין בני הבית שהיו בשעת האפיה. ולאשכנזים הנוהגים כהרמ"א, וכן לדעת הרב רצאבי שליט"א מותר אפילו בכמות ליום אחד [ועיין להלן בביאור].

ביאורים ונימוקים

בגמ' (פסחים לו.) שנינו אין "לשין את העיסה בחלב, ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה", ומסקינן דאי עבדינהו כעין תורא (כעין של שור) שרי. ורש"י כתב "דהא דאסרינן לאוכלה מפני הרגל וכו', הוא שלא יבוא לאוכלה עם בשר, ואפי' אחר בשר אסור".

ובמסכת ב"מ (צא.) כתב רש"י, דאסור לאוכלה לבדה אף במלח.

ובראשונים פליגי בביאור ההיתר דכעין תורא, דלרש"י הכוונה "מעט" כעין של שור, ורק באופן כזה מותר ללוש פת בחלב כיון דאכיל ליה מיד ולא משהי ליה, וליכא חשש שישכח שנילוש בחלב.

והטור (יו"ד סי' צ"ז) הביא בשם הרי"ף, דהיינו שעשה בהם שינוי צורה כעין של שור וכיו"ב, דשרי משום דמתוך כך יזכור שיש בה חלב. וכ"כ הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"ב).

והרשב"א (תוה"ק ב"ג ש"ד פו.) כתב "ואם שינה בצורת הפת ועשה

כעין כעבים קטנים כעין השור, מותרת. שהרואה יודע שלא שינו צורתו אלא להיכיר". ובדרישה (יו"ד סי' צז) כתב שנראה מדברי הרשב"א דתרתו בעינן, גם שינוי צורה [וכגון שיצייר עליהם צורות], וגם שיהיו קטנים, והקשה, דמניין למד הרשב"א הכי דתרתו בעינן.

וביאר, דאפשר שהקשה לרשב"א פירושה של רש"י והרי"ף, דלמה העמידה הגמ' את ההיתר ב"כעין תורא", דהיה לה לומר פת קטנה או שינוי צורה, אלא על כרחק דתרוייהו בעינן, ולכן אתי שפיר דנתנו חכמים שיעור שהוא כעין תורא דמרומו בו תרוייהו, גם שינוי צורה וגם כמות מועטת.

ובהג' שערי דורא (סי' לה סק"ו) כתב בשם מהרא"י דשני הפירושים אליבא דהלכתא (ולקולא, דבחדא מנייהו סיג).

ובשו"ע (יו"ד צז, א) כתב חו"ל "אין לשין עיסה בחלב שמא יבוא לאוכלה עם בשר ואם לש כל הפת אסורה אפילו לאוכלה לבדה, ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת, או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר". ונתבאר בדבריו דס"ל דסגי בחד היכר ולקולא.

והרמ"א הוסיף דלכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות, גם בשומן לכבוד שבת, כי כל זה נחשב דבר מועט גם כי צורתן משונה משאר פת. (ומ"ש "גם כי צורתן" וכו', שמא רק לרווחא דמילתא כתב הכי, או דהצריך תרתו, וצ"ע).

ובאופן ההיתר דדבר המועט כדי אכילה בבת אחת שהוא אחד מההיתרים, נחלקו הפוסקים, דהפמ"ג (שפ"ד סק"א) כתב, דמשמע מהשו"ע דרק אכילה בבת אחת מקרי דבר מועט, והיינו כדי סעודה אחת, וכתב הר"ת (סק"ה) בשם ערוגות הבושם דהיינו לפי מנין בני הבית שהיו בשעת אפיה, ואם הלכו אח"כ מותר.

וכתב הכף החיים (ס"ק ז' ח"ו), דלספרדים שקיבלו חומרת מרן השו"ע אין להתיר להם אלא דוקא אכילה בבת אחת או שיעשה שינוי צורה ואז מותר הרבה.

ולרמ"א שכ' בספרו תורת חטאת (כלל סי' דין ב') דכל ליומיה הוי דבר מועט, מתבאר דמותר להכין ליום שלם דבזה מחשב דבר מועט, ובכי האי גוונא שרי לאפות לכבוד חג השבועות או שבת לכל בני הבית. ומיהו גם לנוהגים כהרמ"א איירי דוקא ליומיה, והיינו שאפה מערב יו"ט לצורך יו"ט ראשון ולא שני, או שאפה ביו"ט שחרית לצורך אותו היום, אלא שאם ירצה ליו"ט שני יעשה שינוי צורה וכנ"ל (מעדני השולחן).

וכ"ד הגר"י רצאבי בשו"ע המקו' (או"ה סי' קלו' סעיף כב') דכל ליומא חשיב דבר מועט (וע"ש בהערה נו' שכן דעת החו"ד וערה"ש).

האריות שיצאו מהיכל ביהכנ"ם בצרפת

להלן יובא סיפור אחד מני רבים הממחיש לנו את כח התורה המגינה על ישראל בכל דור ודור. והוא מעשה שהיה בצרפת בשנת ה'שפ"ח [מתוך כת"י נדיר מתימן].

פעם אחת גזרה מלכות אלפרנג (צרפת) על ישראל שמד. ובה היו דרים יותר משישים אלף יהודים. והיו בה אומה אחת משארית היוונים שהיו שונאי ישראל גדולים, שכתבו בגזרותיהם שיכתבו ישראל על קרן השור, אין להם חלק באלהי ישראל. והיו כולם ערלים (הצרפתים והיוונים). אמרו להם מלכות אלפרנג (ליוונים) שיעבדו עבודתם ויכנסו בדתם ויהיו אומה אחת. אמרו להם היוונים, עד שאתם גוזרים עלינו, תגורו גזירה על היהודים בתחילה שימירו דתם ויכנסו בדתכם, ואנחנו ניכנס לדתכם באחרונה. מיד קראו לוקני ישראל ולחכמים שבישראל ואמרו להם, אנחנו מבקשים מכם שתיכנסו לדתנו. ואם לאו, אנחנו הורגים אתכם אנשים ונשים וטף, ולא נשאיר מכם שריד ופליט. מיד ביקשו שימתינו שלושה ימים עד שיחליטו מה לעשות, אם ימירו חס ושלום (למראית העין עד שימצאו רווח והצלה כאנוסי ספרד). או ייהרגו (על קדושת ה').

הלכו ישראל וגזרו תענית שלושה ימים, הם ונשיהם ובניהם וטפם ובהמתם ואף יונקי שדים, ולא האכילום מאומה. והיה להם בית-כנסת גדולה מימות בית ראשון והלכו והתפללו בה, והיו מתענים וצועקים ומתחננים, עד שעלתה צעקתם למרום.

ביום השלישי לתענית התפללו תפילת מנחה, והערלים כבר נתקבצו אצלם יותר ממאתים אלף, ובאו עליהם מכל אומה ולשון. אחר תפילת המנחה אמרו ישראל אלו לאלו, כיצד נעשה אם חס ושלום לא יהיה לנו רווחה. קומו ונחפור בבית-הכנסת ונגנוז ספרי-תורה וניהרג כולנו, ולא יקחום הערלים. מיד קמו וחפרו בתוך בית-הכנסת, ועמדו בפתח ההיכל וביקשו לקחת את ספרי התורה, וחזרו שלוש פעמים להיכל ולא יכלו, באותה שעה יצא קול מתוך ההיכל ואמר להם, "ישראל, ישראל, בני אברהם יצחק ויעקב, אל תיראו."

באותה שעה ירדו עליהם הערלים ואמרו להם, מה אתם משיבים למלך. אמרו, הרי אנו כולנו מתקבצים ומצפים אם תשועה או ליהרג. באותה שעה יצאו על אלפרנג מן ההיכל בבית הכנסת שני אריות של-אש, והיו האריות מוציאים ניצוצות של-אש על הערלים, והיו הורגים בהם במלכות אלפרנג יותר משבעים אלף. והיה המלך צווח ואומר בטלה הגזירה מכאן. מוזו השעה, אין אני גוזר עליכם שום גזירה. ואפילו מס שאתם נותנים בכל שנה ושנה, אין אני לוקח מכם מס שבע שנים. וזו איגרת וחורתם שלי ושל-חכמי הערלים, תהיה בידכם לאות ולעד. באותה שעה חזרו האריות למקומם לתוך ההיכל למקום שיצאו, והיתה תשועה גדולה לישראל.

ההלכה בפרשה

הרב י. בנא שליט"א

בישול ביו"ט לצורך מחלל שבת בפרהסיא

שאלה: האם מותר ביו"ט לבשל לצורך מחלל שבת בפרהסיא? תשובה: מומר לחלל שבת בפרהסיא דינו כנכרי ואסור לבשל עבורו ביו"ט. ומחללי שבת בזמנינו יש מתירין לבשל עבורם ודנים אותם כתינוקות שנשבו. ויש אוסרין.

ביאורים ונימוקים

כתוב בתורה (שמות יב, טז) "אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" מפסוק זה נלמד שכל מלאכה שהיא לצורך אוכל נפש מותר לעשותה ביו"ט. אמנם היתר זה הוא רק כשעושה את המלאכה לצורך ישראל, ככתוב בפסוק: "יעשה לכם". ודרשו חז"ל (ביצה כא) שדווקא לכם דהיינו לצורך ישראל היתרה התורה לצורך אוכל נפש, אבל לצורך נכרי או בהמה אסור אפילו לצורך אוכל נפש. ומומר לעבודת כוכבים או לחלל שבת בפרהסיא דינו כעכו"ם כמבואר ברמב"ם (פרק ל' מהלכות שבת הלכה טו).

והנה דנו האחרונים בדין יהודים המחללים שבת בזמנינו שהם תינוקות שנשבו, ואינם מתכוונים למרוד בהקב"ה. האם הם כמומר ואסור לבשל בשבילם, או לאו. והנה בחזו"א (יו"ד סי' א סק"ו) כתב, שסתם תינוק שנשבה, חזקתו שאם יודיעוהו חוקי האלוקים, וישתדלו עימו כשיעור ההשתדלות, לא ישוב עוד להזיד, והרי הוא כישראל. ולכך אותם שאבותיו פרשו מדרכי הציבור, והוא נתגדל ללא תורה, דינו כישראל לכל דבריו, וצריך למוד שיעור ידיעתו, אי לא חשיב מויד. [ואם ישתדלו עימו להחזירו בתשובה ולא שב, כתב שם, שצריך הדבר התבוננות הידינים מהו השיעור של ההשתדלות].

ובשו"ת אגרות משה (אהע"ז ח"ב סי' כ) ובחזון עובדיה (יו"ט ע"מ לט בהערה) כתבו, המורים היתר לעצמם לחלל שבי"ק בשביל פרנסה שלהם שאל"כ יפטרו מעבודתם וכיוצא, אינם נחשבים כמחללי השבת בפרהסיא שדינם כעכו"ם לכל דבר, ומותר לבשל בעבורם. אמנם העושים ביד רמה ובחוצפה גדולה בעישון סיגריות בשבת או בנהיגת מכוניות ואופנועים אסור לבשל להם.

וכתב עוד בחזון עובדיה, שידועים דברי הבנין ציון החדשות, שבוה"ז שפשתה המספחת לרוב עד שנעשה חילול שבת כהיתר אין לפושעי ישראל אלו דין עכו"ם דהוי כאומר מותר, ופרט שרבים מהם מתפללים ומקדשים בשבת ולא הוו ככופרים במעשה בראשית.

ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קע"ב), שכתב שמ"מ צריך עיון רב אם שייך זה בארץ הקודש, שלכאורה אין לומר שהחילונים הם כתינוק שנשבה לבין העכו"ם, כי כולם יודעים על המושג של שבת קודש.

והנה בשו"ת מהרש"ג (ח"א יו"ד סי' כה) כתב לחדש, שדין זה של מחלל שבת שהוא כמומר, הוא דווקא כשעושה שבת כיום חול לגמרי, אבל אם אינו עושה כחול, וכגון שהוא כותב לצורך פרנסתו אבל אינו מעשן סיגריה וכדו', וכן שמבשלים אצלו רק מערב שבת לצורך שבת, אינו נחשב כמומר בזה, כיון שנראה במעשיו שהוא מאמין במעשה בראשית, אלא שמשום מה הוא מתיר לעצמו לעשות אי אלו מלאכות.

מועד במועד

מהלכות יו"ט וחג השבועות

הרב ר. בן משה שליט"א

- א. מצוה להדליק נרות בליל יום טוב, ולברך עליהם בשם ומלכות "אקב"ל להדליק נר של יום טוב" (שו"ת יחזה דעת א סי' כז). ונכון שלא יברכו הנשים שהחיינו בעת הדלקה אלא יסמכו על מה שמברך הבעל בשעת הקידוש.
- ב. המדליקים בנרות של שעווה יזהרו להדביקם בפמוט קודם יו"ט, שאסור לעשות כן ביו"ט משום איסור ממרח (מג"א תיקד סק"ו). ואם שכחו להכין מבעוד יום, יתנו הנרות בפמוט או בשפופרת חלולה. אם נסתם הפמוט משעווה מותר לנקותה ביו"ט ואין בזה משום תיקון כלי (חזו"ע יו"ט עמ' סא).
- ג. יש אומרים שבליל שבועות לא יקדש על הכוס עד שיהיה לילה ודאי [צאה"כ], שאם יקדש מבעוד יום, נמצא כמחסר מעט מיום מ"ט לספירה, וכתוב: 'שבע שבתות תמימות תהיינה'. ויש חולקים. ולכתחילה נכון לחוש לדברי האומרים להמתין ללילה ודאי עכ"פ לענין הקידוש (חזו"ע עמ' ד-ה).
- ד. חייב אדם לאכול פת בסעודת יו"ט בלילה וביום, וצריך לומר יעלה ויבא בברכה. ומי ששכח ולא אמר, אם נזכר קודם שהתחיל 'לעד הא-ל' כו' יאמר ברכת אשר נתן ימים טובים וכו' בשם ומלכות כפי שמופיע בסידורים. ואם התחיל 'לעד', אינו חוזר דקיי"ל ספק ברכות להקל (שם עמ' שז).
- ה. איתא בזוהר הקדוש (אמור צח ע"א) "חסידי הראשונים לא היו יושנים בלילה הזה והיו עוסקים בתורה, ואומרים: בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות". ועוד איתא שם (הקדמת הזוהר ח"א דף ח ע"א) "כל אלו שמתקנים התיקון בלילה הזאת ושמחים בו, כולם יהיו רשומים בספר הזכרונות, והקדוש ברוך הוא מברך אותם בשבעים ברכות וכתרים בעולם העליון". וזוה פשט המנהג בכל תפוצות ישראל להיות נעורים בלילה הזה ולעסוק בתורה עד עלות השחר. ומנהג זה אינו אלא לאנשים ולא לנשים.
- ו. על פי דברי הזוהר והמקובלים נכון ללמוד בלילה זה את התיקון המובא בספר "קריאי מועד", וכן אין לקרות משנה בלילה זו. ומ"מ מי שחשקה נפשו ללמוד בש"ס ופוסקים הרשות בידו.
- ז. העוסק בתורה ומגשים לפניו תה או קפה, דעת הראש"ל רבינו עובדיה יוסף שליט"א שכיון שברך על הכוס הראשונה, שוב אין צריך לחזור ולברך על כוס וכוס ואף אם עבר שיעור עיכול בינתיים (שהוא כשעה ומחצה). וטוב שיכוון בברכתו הראשונה לפטור את כל מה שיביאו לפניו לאחר מכן (חזו"ע שם עמ' שיא). אולם דעת הגאון רבי בן ציון א"ש וצ"ל שטוב יותר אם יכוון לפטור רק את אותה הכוס ששונה וגם ישתדל להסיח דעתו בינתיים ואז יתחייב בודאי לברך על הכוס הבאה ובוה יצא מכל ספק. ואם יצא מהרשות בה הוא נמצא לרשות אחרת, לכוי"ע צריך לחזור ולברך, אף על אותה הכוס ששונה. והוא הדין לאוכלין שברכתן בורא נפשות.

חלב

"דבש וחלב תחת לשונך" (שה"ש ד, א)

החלב אינו משתמר בכלים של זהב וכסף כי אם בכלים פשוטים ככלי חרס וכדו'. בכך נמשלו בו דברי תורה שאינם נקלטים במי שרוחו גסה עליו, אלא במי שדעתו שפלה ומתנהג בנמיכות רוח (תענית ז, א) ומטעם זה אנו רואים שכאשר רצה הקב"ה לתת לנו את התורה במעמד הר סיני, הורה לנו את המסלול והדרך הראשונה להיות מוכשרים לקבלה בכך שניתנה דווקא על הר סיני הנמוך מכל ההרים, כמאמר רבותינו ז"ל (ב"ר ר"פ צט) על הפסוק (תהילים סח, יז) "למה תרצדון הרים גבנונים", בשעה שבא הקב"ה ליתן תורה בסיני היו ההרים רצים ומדיינים אלו עם אלו [תרצדון- נוטריקון תרצו- דין] זה אומר: עלי תורה ניתנת, וזהומר: עלי תורה ניתנת. אמר הקב"ה: כולכם "גבנונים" (בעלי מומים - מלשון גיבנת) "ההר חמד אלוקים לשבתו" זה הר סיני שנמוך מכל ההרים. עפ"י אלפי ישראל - החי ח"א

העלון מוקדש לע"נ:

מרת סעדה בת נעמי ע"ה * המנוח אשר מסעוד בן חנה ז"ל * מרת תמר בת עפיה ע"ה * המנוח שלמה בן חיים סלימן ז"ל * המנוח אליהו בן יצחק ז"ל * המנוח אפרים בן גורגיה ז"ל * מרת לאה בת מרים ע"ה * מרת שרה בת מרים ע"ה * מרת רינה בת סעדיה ע"ה * המנוח יחיאל זכריה בן אברהם ז"ל * מרת ברכה בת שמעה ע"ה * המנוח שמואל בן מניני ז"ל *

ת.נ.צ.ב.ה.

רבינו יעקב חיים סופר זצ"ל

גולד לפני 140 שנה בשנת התר"ל בבגדאד אשר בבבל, ונפטר בט' סיון התרצ"ט, לפני 71 שנה. סך הכל חי 69 שנה. בשנת התרס"ד [5664] בר"ח סיון עלה לא"י. אהבתו וחיבתו לארץ הקודש הייתה רבה עד מאוד, ולמרות כל קשיי העלייה לארץ, מחמת חוסר תחבורה, ודוחק הפרנסה לעולים החדשים, בכל זאת הלך בביטחון בקב"ה. ולאחר טלטולים ותלאות הגיע ארצה בעירום ובחוסר כל. אולם חכמתו ומידותיו וענותותו מצאו חן בעיני כל רואיו, ומיד כשהגיע לירושלים הלך ללמוד בעיר העתיקה בבית המדרש של החסידים "בת-אל". לאחר מכן בשנת התרס"ט [5669] עבר לישיבה הקדושה "שושנים לדוד" ושם קנה לו בפרוטותיו האחרונות ספרים חשובים בתורת הנסתר והנגלה ומהם חיבר את הספר הידוע "כף החיים". מנהגו היה לקום כל יום לפני חצות לילה כדי שבדיוק בשעת חצות יהא שקוד בלימודו, ולאחר מכן קורא תיקון חצות בבכיה על חורבן ביהמ"ק. ושוב היה משכים לפני עלות השחר ועוסק בתורת הקבלה, ואח"כ היה מתעטף בטלית ותפילין והולך לביהכ"ס כשהוא מעוטר בטלית ובתפילין. מימיו לא שח שיחה בטלית בביהכ"ס כמאמרם ז"ל "יפה שתיקה לחכמים". וכסעוד על שולחנו מעולם לא דיבר דברים בטלים, והיה שולחנו כמזבח כפרה, ע"י שהיה יושב ועוסק במשניות ובר"ת. וכל ימיו נוהר לסיים 18 פרקי משניות בכל יום, חוק בל יעבור. אחת מתכונותיו הנעלות היתה מידת "מורה על האמת". וכיון שכך זכה בסייעתא דשמיא להוציא לאור כמה וכמה ספרים חשובים ויקרי ערך אשר נתקבלו באהבה בכל תפוצות ישראל. ואלו שמותם. (1) "כף החיים" - על אור"ח 8 חלקים, וכן "כף החיים" על יר"ד ח"א והלי שחיטה וטרפות. (2) "קול יעקב" - על הלכות סת"ם. (3) "נגל יעקב" - פירושים על התורה. (4) "חוקי חיים" - פירושים לנישואין, מילה ועוד. (5) "חיים עד עולם" - פירושים לסיום מסכתא והדרנים. (6) ועוד בכתובים שו"ת "באר מים חיים" כתבי יד על ד' חלקי השו"ע. ועוד חיבורים.

בשורה משמחת ללומדי התורה ושוחריה

בעזרת השי"ת נפתח בעיר רחובות (רח' הרואה 17)

כולל "שערים המצויינים"

ללימוד עיוני בתלמוד ובהלכה ע"י בית המדרש "דרכי תורה"

קוראים אנו בזאת לאחינו אוהבי התורה, לבא לעזרתנו ולהחזיק ולתמוך בעמלי התורה, כי היא מקור הברכה. וכידוע שכל ממון שנותן האדם ללימוד תורה, משיב לו הקב"ה בכפל כפלים. כמו כן זקוקים אנו בדחיפות רבה למימון בעבור רכישת ספרי קודש, ש"ס, ראשונים ואחרונים, וספרי הלכה, הנחוצים לנו עד מאד. וכבר דרשו חז"ל את הפסוק "וצדקתו עומדת לעד", על מי שתורם ספרים לבית מדרש ולומדים בהם בכל עת, שבכל רגע ורגע נזקפות לו זכויות רבות בעבור כן.

לפרטים נא פנו אלינו בטל': 08-9452903 וכן 0504-191861

מהנעשה בנפשו

❖ בס"ד נפתח זמן קיץ ככולל דרכי תורה בהתלהבות גדולה, האברכים חזרו על הלכות בשר בחלב, ונבחנו עליהם. לאחר מכן החלו בלימוד הלכות תערובות.

❖ ב"ה נפתח כולל "שערים המצויינים" לעיון בתלמוד ובהלכה. ככולל עוסקים האברכים בהל' שבת כשהמטרה היא "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", מתוך דגש על ה"שמעתתא" ועל ה"הלכתא". מספר פעמים בשבוע נמסרים שיעורים עיוניים ע"י הרב רוני גולן שליט"א. ובנימי ראשון אחה"צ מתקיים שיעור בהלכה ובכללי הפסיקה ע"י הרב אביחי יששכר שליט"א. מדי יום חמישי בשעה 12:00 מתקיימת שיחה בהשקפה ובפרשת השבוע מאת הרב גולן. מלבד המסגרת לאברכים קיימת מסגרת נוספת המיועדת לבעלי בתים החפצים ללמוד גמרא והלכה בעיון. הלימוד בחברותות מתחיל בשעה 9:15, ולאחר מכן מתקיים שיעור במוסר ובגמרא ובהלכה בכל יום ב-10:45 בבוקר. בשעה 13:15 נערכת תפילת מנחה. כמו כן ניתן להשתתף בסדר הלימוד אחה"צ שמתחיל בשעה 14:30, ומסתיים בשעה 17:00. לפרטים נוספים בעניני כולל האברכים וכן לימוד בעה"ב ניתן לפנות בטל': 08-9452903 וכן 0504-191861.

❖ לקראת מתן תורה התקיימו שיחות חיוק בנושאי קנייני התורה ועמלה ע"י ראשי הכוללים והרבנים שליט"א.

"וידעת כי שלום אהלך"

הרה"ג ישראל מ. שליט"א

א"א לאיש בלא אשה וא"א לאשה בלא איש וא"א לשניהם בלא שכינה

אמרו חז"ל (גיטין נט, ב) כל התורה כולה מפני דרכי שלום, שנאמר (משלי ג, ז): "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

מהות מידת השלום מתבטאת בכך שבכוחה לחבר שני דברים נפרדים ואף מנוגדים זה לזה. כי כאשר ישנו רק צד אחד בלבד אין צורך למידת השלום, ורק כאשר ישנו צד שני כנגדו, חלוק ממנו באופיו בחכמה ובמידות, ישנו מקום למלחמה. ואז זקוקים לכח שלישי שהוא גבוה משניהם, וביכולתו לגשר ולחבר את החלק המחבר והשותף מבלי לפגוע ולהחסיר ח"ו כי הוא זה במעלתו של כל צד בפני עצמו, ביחס לזכות המוטלת עליו בקיום מצוות הבורא יתברך. שוני זה בולט במיוחד בין איש לאישה בתכונותיהם ובמידותיהם, ולכן זקוקים הם לכוחו של הקב"ה, ככתוב (תהילים סח, ז) "אלוקים מושיב יחידים ביתה". אף שלכל אחד ישנו תפקיד מיוחד בקיום מצוותיו יתברך, קבע בתורתו את הדרך הטובה והישרה, ככתוב (בראשית ב, יח): "לא טוב היות האדם לבדו". ובוזה לא רק שאינם מנוגדים זה לזה אלא יתר על כן שמסייעים זה לזה ומחזקים ומשלימים את תפקידו של השני ובכך נעשים מוכשרים להשראת השכינה. וכלשון חז"ל (ירושלמי ברכות ט, א): "אי אפשר לאיש בלא אישה ואי אפשר לאישה בלא איש ואי אפשר לשניהם בלא שכינה".

© כתובת המערכת: רח' מרגולין 12, רחובות טל' 08-9452903. פקס: 08-9452903. דוא"ל: salami1@bezeqint.net

שאלות לבית ההוראה: ראש הכולל הרה"ג אמנון לימואי שליט"א - 052-7656488 הרב אביחי יששכר שליט"א - 050-4130321

מפעילויות ביהמ"ד: כולל יום לאברכים מצויינים • בימד להוראה לרבנות • כולל ערב • כולל הדף היומי • הנצחה לעני הנפטרים. ועוד.

תדומות בעבור מצות החזקת התורה וכן להקדשות והנצחות בעלון ניתן להפקיד בבנק הדואר ח-ח 8795528 דרכי תורה

דוא"ל להארות והערות, והצטרפות לרשימת התפוצה של המהדורה המקוונת בדוא"ר: Darchait@shtaygen.co.il